

omnium fere animi hoc eventu turbati sunt, ut sanctus doctor beatum pronuntiet eum « qui non fuisset scandalizatus in eo. » Quanta denique fuerit Bernardi super hoc tristitia, patet tum ex epistola ducentesima octogesima octava, quam in lecto, forsitan ex animi aegritudine, decumbens, hac de re scripsit : tum ex epistola Joannis abbatis Casæ-Marii ad Bernardum ipsum, quæ modo est inter Bernardinas trecentesima octogesima sexta, in qua virum sanctum, quem ob sinistram expeditionis eventum audierat afflictum, consolatur.

LXXXVI. Non defuere tamen, qui Bernardi partes defendendas susceperint : quos inter non ultimo loco numerandus est Otto episcopus Frisingensis, Bernardo non admodum favere solitus. Is in libro de Gestis Friderici, capite sexagesimo excursus facit ad excusandum eventum illius expeditionis, cui et ipse interfuit. In fine excursus philosophici potius quam historici, ita concludit in gratiam Bernardi : « Quamvis si dicamus, sanctum illum abbatem spiritu Dei ad excitandos nos afflatum fuisse, sed nos ob superbiam lasciviamque nostram salubria mandata non observantes, merito rerum personarumque dispendium reportasse, non sit ab antiquis rationibus vel exemplis dissonum. » Unum tamen addit, nempe « spiritum prophetarum non semper subesse prophetis : » ut nempe innuat incertum esse, an Bernardus ex spiritu divino de hac expeditione, ejusque eventu conjecerit.

LXXXVII. Attamen Bernardus ipse initio libri secundi de Consideratione ad Eugenium, ubi factum a calumnia tuetur, se ad id divinitus impulsus esse non diffidet. Diximus : « Pax, » inquit, « et non est pax : promissimus bona, et ecce turbatio. » Tum hæc subdit ad sui defensionem : « Quasi vero temeritate in opere isto, aut levitate usi simus. Cucurrimus plane in eo, non quasi in incertum, sed jubente te, imo per te Deo. » Et inferius, objectis sibi hominum improperiis : « Ude scimus quod a Domino sermo egressus sit? quæ signa tu facis, ut credamus tibi? » ita reponit Eugenium alloquens : « Non est quod ad ista ipse respondeam : parcendum verecundiæ meæ. Responde tu pro me et pro te ipse secundum ea quæ audisti et vidisti. » Quibus verbis miracula, ab se in prædicationis confirmationem facta, sine dubio modeste insinuat.

LXXXVIII. Verum omnium optime Gaufridus sanctum parentem suum a calumnia vindicat in libro tertio de ejus Vita, cap. 4. Primo quod illius expeditionis primum propositum ab eo non sit profectum « Cum enim multorum jam animos permovisset audita necessitas, a rege Francorum semel et iterum propter hoc expetitus, apostolicis etiam litteris monitus, nec sic acquievit super hoc loqui, vel consilium dare, donec per ipsius tandem pontificis generalem epistolam jussus ab eo est, tanquam Romanæ Ecclesiæ lingua, exponere populis atque principibus. » Deinde quod prædicandi officium, ab eo ex obedientia susceptum, divinitus confirmatum sit tot tantisque miraculis ac signis, « quanta vel numerare, nedum narrare difficile foret. » Denique quod si ex illa profectione orientalis Ecclesiæ liberari non meruit, certe celestis meruit impleri et lætari, nempe ob eorum mortem, « qui in fructibus poenitentiae purgatas variis tribulationibus Christo animas reddiderunt. » Et quidem hoc ipsum est, quod Joannes, Casæ-Marii abbas sanctus, sibi ex revelatione compertum Bernardo significavit.

LXXXIX. Sed quid moramur in vindicando Bernardo? cujus tanta auctoritas id jam dudum obtinuit apud omnes, etiam heterodoxos, ut ejus vita, eximia sanctitas, et doctrina communi omnium suffragio et existimatione sint approbata.

XC. Hæc sunt quæ præfari visum est de nova hac sancti Bernardi operum editione : quæ si viris studiosis accurata videbitur, gratiam habebunt studiorum meorum sociis, domno Michaeli Germano et D. Theoderico Ruinaro, atque etiam D. Edmundo Martenio, qui operam suam in hac editionem strenue et peramanter impenderunt. Mihi vero hæc una sit gratia, qui unus scopus fuit, sancti Bernardi cultoribus, Ecclesiæ, et reipublicæ Christianæ vel tantillum qualicumque labore meo profuisse.

Additur in editione anni 1719.

Hæc sunt quæ præfari visum est D. Mabillonio de nova hac sancti Bernardi operum editione : quæ si viris studiosis accurata videbitur, gratiam habebunt erudito illi auctori, qui toto vitæ tempore eruendis expoliendisque Bernardi operibus, aliis licet iisque gravissimis studiis distractus, omnem curam, diligentiam omnem impendit. Habebunt et D. Massueti qui operam suam in hanc editionem conferre coeperat, et porro conferre perrexisset, ni præmatura mors studiorum ejus cursum abruptisset. Huic debentur ex I vol. duæ recens inventæ epistolæ, scilicet 418 et 419, et tertia ducta ex tom. IV Miscell. Baluz., ordine 425, nec non et duæ chartæ, quarum prima est pro Luxoviensi et S. Apri monasteriis; altera pro monasterio S. Amantii. In altero vero volumine hæc reperientur nova, nimirum tertius liber epistolæ ad fratres de Monte-Dei et Admonitio D. Massueti, qua epistolam integram Guillelmo a S. Theoderico ascriptam, Guigoni V, Majoris Carthusiæ priori vindicat. Item alia ejusdem observatio, quæ *Tractatus de contemplando Deo, ac de natura et dignitate amoris* Guillelmo a S. Theoderico adjudicat. Denique epistola Tromundi monachi Claræ-Vallensis de S. Bernardi canonizatione, antehac inedita.

007898

CHRONOLOGIA BERNARDINA.

Anno Christi 1091, Urbani papæ II 4, Henrici IV imperatoris 35, Philippi I Galliarum regis 31, natus est Bernardus in castro Fontanis appellato, prope Divionem in Burgundia, patre Tescelino Soro, domino de Fontanis, matre Aletha Bernardi domini Montis-Barrensis filia. Paternæ ejus ædes recens, beneficio Ludovici XIII Galliarum regis, RR. Patribus Congregationis Fuliensis concessæ, in monasterium conversæ sunt. De genere sancti Bernardi lege Admonitionem præmissam initio Vitæ S. Bernardi, et Joannem Eremitam in Vita quarta, ubi Viri sancti genus paternum ex veteri Burgundiæ ducum familia originem duxisse fertur.

1098. B. Robertus abbas Molimensis, assumptis secum ex eodem monasterio viginti et uno monachis, in eremum Cistercii secedit, ibique novum monasterium extruit, in diocesi scilicet Cabilonensi, quinque circiter leucis a Divione, opitulanti- bus simul et probantibus Gualtero Cabilonensi et Hugone Lugdunensi præsulibus; prædia vero largiente Odone Burgundiæ duce, quo ibi cum sociis strictius ad amissam observaret Regulam S. P. Benedicti, cujus die sacro in Dominicam Palmarum hoc anno incidente, opus illud tum primum exordium sumpsit. Ex primis B. Roberti sociis fuerunt Albericus, Odo, Joannes, Stephanus, Letaudus, et Petrus.

1099. Henrici IV imperatoris 43, Philippi Galliarum regis 39, Urbano II decimo nono anno pontificatus, quarto kalendas augusti defuncto succedit Paschalis II ex monacho Cluniacensi. Beatus Robertus Molimeusium interpellationibus in concilio Romano ac Pontificis jussu Molimum redit eique Albericus ex priore substituitur, apud Cistercium. Ecclesia in honorem beatæ Virginis hoc anno dedicatur.

1100. Hac anno Joannes, et Ilbodus monachi Romanam mittunt ad Alberico Cistercii abbate, cum litteris commendatitiis Joannis et Benedicti cardinalium, Hugonis archiepiscopi Lugdunensis, atque Walteri præsulis Cabilonensis, quorum precibus Paschalis II institutum Cisterciense confirmat peculiari privilegio dato Trojæ decimo quarto kalendas maii indict. 8, pontificatus anno 2, Exstat apud Baronium et Manriquez.

1101. Albericus abbas arctissimam Regulæ S. Benedicti observationem instituit in novo monasterio, abjiciens quidquid Regulæ adversaretur.

Obit beatus Bruno institutor Ordinis Carthusiensis (qui anno millesimo octogesimo sexto exordium sumpsit), patria Coloniensis, sanctitate ac scientia illustris.

1102. Odo Burgundiæ dux, Cistercii fundator, moritur, et sepelitur in ecclesia Cisterciensi; eodemque anno Henricus ejus filius habitum monasticum ibidem induit.

1103. Cistercienses nigrum habitum in album commutasse creduntur, et beatæ Virginis officium quotidie recitandum sibi proposuisse.

1105. Obiisse putatur Aletha S. Bernardi mater, kalendis septembris, ex Necrologio S. Benigui Divionensis, ubi sepulta est: cujus corpus post annos centum quadraginta quinque translatum est Claram-Vallem. Ejus obitum describit Guillelmus in Vita S. Bernardi, lib. 4, cap. 2.

1106. Paschalis II anno 7, Philippi I Galliarum regis 46, Henricus IV infeliciter vitam clausit anno imperii 49. Huic successit Henricus V hostili in Ecclesiam animo patri non degener filius: qui Ro-

mam pergens, Paschali Pontifici manus iniecit, ab eoque per vim ecclesiarum investituras extorsit; sed et coronam imperatoriam anno 1114.

1108. Paschalis II anno 9, Henrici V 2, tertio kalendas augusti, Philippus rex Francorum obiit apud Milidunum: cui Ludovicus ejus filius, cognomento Grosus, successit.

1109. B. Albericus, secundus Cistercii abbas obiit septimo kalendas februarii, anno regiminis nono et dimidio: cui substitutus B. Stephanus Hardingus, nobili apud Anglos stemmate oriundus, prioris antea vice functus, qui et ipse cum aliis, Molismo vitæ arctioris desiderio egressus fuerat.

1110. Hoc anno ad superos migravit tertio kalendas maii B. Robertus abbas Molimensis, Cistercii primus institutor, non anno 1098, ut vulgo creditur.

1113. Paschalis II 14, Henrici V 8, Ludovici VI 6, B. Bernardi conversione celeberrimus est. Qui annos natus circiter viginti tres, Cisterciensium familie sub Stephano abbate una cum triginta sociis nomen dedit. Ex quo tempore Cisterciensis Ordo mirifice propagari et florere cepit.

Eodem anno Firmitas, prima Cistercii filia, fundatur in diocesi Cabilonensi ad Gronam fluvium, a dominis Vergiacensibus, Savarico et Guillelmo ejus filio, comitibus Cabilonensibus. Primus abbas Bertrandus.

1114. S. Bernardus metendi artem et facultatem, cum per corporis imbecillitatem alias non valeret, divinitus impetravit, Vitæ libro 1, cap. 4.

Fundatur Pontiniacum, secunda Cistercii filia, quatuor ab Autissiodoro leucis distans, in alodio Heriberti canonici Autissiodorensis, concurrente Herveo comite Nivernensi, sub Humbaldo episcopo: cujus cœnobii basilica a Theobaldo Campaniæ comite postmodum ædificata, fundatoris nomen ipsi obtinuit. Primus abbas Hugo Matisconensis, postea piscopus Autissiodorensis, ad quem plures Bernardie epistolæ.

1115. Fundantur hoc anno Clara-Vallis et Morimundus, tertia et quarta Cistercii filiæ. Clara-Vallis quidem, ad fluvium Albam in comitatu Campaniæ et diocesi Lingonensi, septimo kalendas julii, non a Theobaldo (ut quidam opinantur, cœnobii Claræ-Vallensis translationem, de qua anno 1035, cum fundatione confundentes), sed ab Hugone Trecenti comite. (ut probabitur in Notis ad epistolam 31. Claræ-Vallensi monasterio præficitur Bernardus, et a Guillelmo de Campellis Catalannensi episcopo, absente scilicet Josceranno episcopo Lingonensi, consecratur, quator et viginii agens annos. Vitæ libro 1, cap. 7. Morimundus vero, in eadem diocesi, ab Odolrico de Agri-Monte et Adelina ejus uxore, dominis de Choiseul. Primus abbas Arnoldus, ad quem epistola 4. Et hæc sunt quatuor abbatæ quasi totidem Cistercii filiæ primigeniæ, ex quibus inde cæteræ omnes sunt exortæ.

Eodem anno obiit Ivo Carnotensis episcopus, vir doctissimus, qui successorem habuit Gaufridum, legati in Gallia honore perfunctum, S. Bernardo charissimum, de quo epist. 15, 47 et 55, et De Consideratione, lib. 1v, cap. 5, tum etiam Vitæ S. Bernardi libro II, capp. 1 et 6, et libro IV, cap. 4.

1116. Primum Cistercii capitulum generale a B. Stephano convocatum, quotannis in posterum frequentandum idibus septembris, ut habet Jacobus a Vitriaco, Historiæ Occidentalis capite 14.

1117. B. Bernardus gravi infirmitate detentus, medico rusticano curandus committitur procurante Guillelmo episcopo Catalaunensi, Vitæ libro 1, cap. 7. Quo quidem anno vel circiter accidisse fertur conversio Tescelini S. Bernardi parentis, qui non multo post sanctitatis fama celebris decessit die 14 aprilis, ut habet Necrologium S. Benigni Divionensis.

1118. Henrici V 12, Ludovici VI 10, Paschali II post annos pontificatus octodecim et menses quinque vita functo successit Gelasius itidem II ex monacho itidem Cluniacensi, cui Henricus imperator Mauricium Burdinum, archiepiscopum Bracarensem, Gregorii nomine opposuit.

Hoc item anno cæpit Ordo militum Templi, cujus primi auctores Hugo de Paganis et Gaufridus de S. Aldemaro, ut testis est Tyrius, Belli sacri libro XII: quo etiam auctore idem Ordo confirmatur in concilio Trecensi, anno, 1128, ut disertè habet Michaelensis scriba concilii postea extinguendus a Clemente V sub Philippo IV Galliarum rege, anno Christi 1313, in concilio Viennensi.

Fundatur monasterium Trium-Fontium, prima filia Claræ-Vallis, in diocesi Catalaunensi. Primus abbas Rogerius; secundus, Guido ad quem epistolæ 69, 70. Item Fontanetum, secunda Claræ-Vallis filia, in diocesi Eduensi. Primus abbas Godefridus, Bernardi consanguineus, qui fundato loco regulariterque ordinato, refert liber sepulcrorum Claræ-Vallis, ad suam Claram-Vallem rediit, ubi tertius prior fuit, demumque episcopus Lingonensis.

1119. Henrici V 13, Ludovici VI 11, Gelasio II Cluniaci e vivis sublato successit Calistus II, Viennensis antea episcopus, Guido appellatus, qui hoc anno Remis concilium celebravit duodecimo kalendas novembris, et Burdini schisma feliciter compressit.

Eodem anno conficitur Charta Charitatis vulgo appellata, triginta constans articulis seu capitulis, agente B. Stephano abbate Cisterciensi, assentientibusque cæteris coabbatibus, ad providendam paci et tranquillitati Ordinis Cisterciensis, quæ a summo Pontifice Callisto II approbata est. Exstat apud Manriquez.

1120. Sanctus Nobertus, quem Bernardus « Spiritus sancti fistulam » vocat epist. 56. Ordinem Præmonstratensem instituit in loco territorii Laudunensis, Præmonstrato vulgo nuncupato. Vnde epistolam 255, et Notas ad eandem.

1121. Celebratur synodus Suesionensis adversus Petrum Abælardum, præsertim Conano episcopo Prænestino, apostolicæ Sedis legato, in quo ipse Petrus librum suum de Trinitate flammis tradere compulsus est. Guillelmus Campellensis episcopus Catalaunensis eodem anno inenante obiit: de quo vide Notas ad epistolam 3.

Fundatur Fusniacum, in diocesi Laudunensi, cujus abbati Rainaldo Bernardus scripsit epistolam 72, 73 et 74.

1122. Petrus Mauricius, natione Arvernus, dictus Venerabilis, clarissimus Bernardi amicus, fit abbas Cluniacensis in Octavis Assumptionis. Notæ ad epistolam præmani S. Bernardi.

1123. Hoc circiter anno eligitur episcopus Tarentasiensis, Petrus Firmitatis abbas, primus e familia Cisterciensis episcopus, substituto in ejus locum Bartholomæo Bernardi fratre.

Item Adamo S. Dionysii prope Parisios ssabat defuncto, communibus eligentium votis successore renunciatus est Sugerius. Exstant Bernardi complures ad eum epistolæ.

1124. Henrici V imperatoris anno 18, Ludovici VI Galliarum regis 16, Callistus papa obiit pontificatus

anno 6; Sedemque apostolicam Honorius II antea dictus Lambertus, episcopus Ostiensis, eodem anno conscendit.

1125. Henricus V imperator moritur Trajecti ad Rhenum, cum annos undeviginti imperasset, ac nullis post se liberis relictis, funestum diuturnumque ortum est discidium, Bernardi opera aliquando componendum, inter Lotharium Saxonum ducem et Conradum Henrici decessoris sororium qui a Friderico fratre et aliis rex proclamatus conscensus Alpbis, a Mediolanensibus, suscipitur, ac ab eorum archiepiscopo Anselmo, inquit Otto Frisingensis, qui ista narrat Chronici libro VII, cap. 17, Modoyci, sede Italici regni, in regem ungitur. Pro Mediolanensium reconciliatione cum Innocentio atque Lothario hujus nominis II (in cujus gratiam electionis jure Imperii summa cessit) multum fuit Bernardo insudandum, ut postea dicitur.

Kodem anno gravis fames, in Gallia maxime et Burgundia sæviens, Bernardi charitatem exerceat, Vitæ libro 1, cap. 10; quo anno ipse etiam gravi morbo conflictatus incidit in vitæ discrimen, ope tandem B. Virginis et SS. Benedicti atque Laurentii sanitati restitutus, ibidem: ac postmodum singularis ejus sanctitatis et doctrinæ cœlestis fama per urbem et orbem volavit.

1126. Otto, postea Frisingensis episcopus, celebris historiographus, monachum induit in cœnobio Morimundi. Is, ut scribit familiaris ejus Radevicius, imperatorum Henrici IV nepos, Henrici V sororius, Conradi frater uterinus et Friderici patruus fuit, ex patre clarissimo et pio principe Leopoldo Austriæ marchione, et matre Agnete, filia Henrici IV.

1127. Hoc circiter anno Stephanus, ex cancellario episcopus Parisiensis, a curiæ frequentia ad meliorem frugem Bernardi monitis revocatus, graviter a Ludovico rege exagitatur, tandemque post multas infestationes, Cisterciensium, maxime vero Bernardi opera in gratiam restituitur. Quod etiam Henricus Senonensis archiepiscopus non multo post eademque de causa expertus, eundem habuit causæ patronum ac defensorem. Consule epistolam 45 et Notas.

Fundatur Ignaicum, quarta Claræ-Vallis filia, diocesis Remensis, a Rainaldo de Pratis Remorum archiepiscopo, Primus abbas Humbertus, ex Casæ Dei monacho Claræ-Vallis factus, qui non multo post amore quietis, dimissa præfectura, Claram-Vallem rediit; qua de re a Bernardo in Italia tunc propter schisma detento acriter correptus epist. 111, nihilominus hoc in sancto otio perstitit de diem usque mortis, in quo S. Bernardus de eximio ejus virtutibus sermonem habuit. Abbas secundus Guericus pietate juxta ac scriptis percelebris, cujus sermones hic in tomo sexto.

1128. Concilium Trecense celebratur (non vero anno 1127, teste Michaelensi scriba concilii) in solemnitate S. Hilarii, præsertim Matthæo Albanensi, apostolicæ Sedis legato: eique interfuere Stephanus Cisterciensis, Bernardus Claræ-Vallis, aliique ejusdem Ordinis abbates. In ipso Patres Templaris Regulam vestesque candidas (quibus Eugenius III postea rubeam cruce atque curavit) præscribere.

Fundatur Regniacum, in diocesi Autissiodorensi.

1129. Matthæus Albanensis (verba sunt Alberici in Chronico) legatus, ex Ordine Cluniacensi, concilium tenuit apud Catalaunum in Purificatione beate Mariæ Virginis: ubi de consilio S. Bernardi abbatis, et factus viridunensis episcopus episcopatum dimisit et factus est episcopus per biennium quidam Ursi abbas S. Dionysii Remensis.

Fundatur Ursi-Campus, in diocesi Noviomensis, a Simone episcopo.

1130. Lotharii II imperatoris 5, Ludovici VI Gallia-

rum regis 22, mortuo Honorio papa decimo sexto Kalendas februarii, pontificatus sui sexto, gravissimum schisma in Ecclesia Dei oritur, Innocentio II canonice electo decimo tertio kalendas martii, qui Gregorius antea vocabatur; sed Petro Petri Leonis filio, violentia amicorum suorum, qui potentissimi in Urbe erant, favente sibi Rogerio Siculo, intruso. Innocentii causam Bernardus per octo annos strenue propugnavit. Vide epistolam 124 et sequentes. Nam et inter alia hoc ipso anno a Patribus concilii, Stampis ea de re habiti, arbiter una voce constitutus, Innocentium Anacleto præferendum declaravit et Henricum Angliæ regem ad eum suscipiendum induxit, Vitæ libro 2, cap. 1. Vide Præfationem nostram generalem, § 2.

Eodem anno ipse Bernardus summa animi demissione episcopatum Genuensem, Sigefridi anno superiori ad superos translato morte destitutum recusavit. Balduinus vero in concilio apud Clarum-Montem in Gallia habito, primus ex Cisterciensibus sacro cardinalium collegio adscriptus est: cui adjunctus putatur Martinus vir ille integerrimus, cujus meminit Bernardus in libro 4 de Consideratione, cap. 5. de Balduino, in epistolis 144, et 244.

1131. Innocentio Leodii magnifice recepto, cum prius sub finem anni superioris in Galliam se recepisset, Bernardus repressit Lotharium imperatorem, episcopales investuras repetentem; eumque summo Pontifex ibidem in Germania regem coronavit, Romæ post duos annos imperatorio diademate donandum. Peracta vero Leodii Quadragesima præsentis anni, Innocentius in Gallias rediit, ad concilium contra Anacleto mense octobri Remis indictum profectus, Ludovicum Juniorem in locum Philippi fratris, ex equi lapsu infeliciter necati, regem consecravit. Quo quidem concilio soluto, inquit Sugerius in Vita Ludovici Grossi, dominus Papa Autissiodori delegit demorari, reliquo nempe tempore labentis anni, cum prius Cluniacum, cujus ecclesiam dedicavit, deinde Claram-Vallem aliasque ecclesias visitasset, comitante ipsum ubique Bernardo, Leodii conventum post concilium Remense narrat Ernaldus in libro 2 de Vita Bernardi, cap. 1, contra expressam Sugerii auctoritatem.

Hoc etiam anno Bernardus, ut habet magnum Chronicum Belgicum, episcopatum Catalaunensem electus recusavit, et per ipsum Gaufridus abbas Sancti Medardi-Suesionensis fit episcopus Catalaunensis. Idem refert Albericus, qui et addit, Innocentium Sancti Medardi ecclesiam consecrasse, idibus nimirum octobris, ante concilium Remense ut habet Chronicum ejusdem monasterii.

Hoc iidem anno, Thomas prior Sancti Victoris Parisiensis, vir integerrimus, pro justitia crudeliter perimitur a nepotibus Theobaldi Neoterii archidiaconi Parisiensis, cui ob exprobratas in ecclesiasticos exactiones invisus erat. Nec multo post Archembaldus subdiaconus Aurelianensis idem mortis genus eademque de causa subiit, Joanne auctore ecclesiæ S. crucis itidem archidiacono. Pro priore S. Victoris scripsit Bernardus epistolam 158, 159, 160, 162; et pro subdiacono, epistolam 61. Suscepta autem est et agitata utriusque causa in concilio Jotrensi diocesis Meldensis.

Fundatur Morerola, in Castella et territorio Zamorensi; monasterium S. Joannis de Tarouca in Lusitania, diocesis Lamecensis; Longus-Pons, in diocesi Suesionensi; Charus-Locus, in diocesi Bisuntinensi; Bouus-Mons, in Sabaudia, diocesis Gebennensis; Rievallis, in Anglia, diocesis Eboracensis.

1132. Discedentem e Galliis Innocentium Bernar-

ardus in Italiam prosecutus, Pisanos et Genuenses reconciliavit, oblatumque denuo Genuensem pontificatum, Syro vel deferente, vel in sedem necdum evecto, modeste constanterque rejectit.

Exorta item est Cluniacenses inter et Cistercienses magna controversia, occasione videlicet privilegii, quo istos Innocentius a decimarum solutione exemit. Vide epistolam 228, 283.

Fundatur monasterium Valcellense, in diocesi Cameracensi, vide epistolam 186; ac monasterium Trium-Fontium, in Anglia, diocesis Eboracensis. Vide epistolam 92, 94 sqq.

1133. S. Bernardus, in Italiam anno superiori profectus, cum vires Innocentio non sufficerent ad Romam expugnandam (Lothario quippe armatorum duntaxat duo millia ministrante), Henrico Majoris Britanniae regi scripsit epistolam 138, ad ferendum suppetias. Sed tandem Innocentius urbem ingressus, in basilica Lateranensi Lotharium coronavit imperatorem; quo abeunte, Anacleto per urbem grassanti cedere coactus, Pisas se contulit. Unde Bernardus mittitur in Germaniam, Conradum cum imperatore Lothario reconciliaturus. Qua occasione captata, Rogerius Siciliae tyrannus, ab Anacleto regis nomine donatus, Pisanos ab innocentii obedientia retrahere conatur: quibus in fide constanter persistentibus, S. abbas congratulatoriam hoc anno dedit epistolam 130. Porro in illo ejus itinere contigit Mascelini conversio, de qua Vitæ libro 4, cap. 3, necnon et ducissæ Lotharingiæ, ibid.

1134. Concilium Pisanum celebratur, ad quod cum Bernardus Innocentii jussu facta pace cum Lothario et Conrado accedens per Lombardiam iter ageret, Mediolanenses sacerorum communione et metropolitana dignitate privati, quod Anselmum archiepiscopum secuti, Conrado et Anacleto adhæsisent, litteris illum interpellant, de restituenda sibi pontificis et imperatoris Lotharii gratia, quibus peracto concilio adfuturum se promisit, datis epistolam 132, 133. Nec mora, concilio ejus potissimum prudentia absoluto, cum Matthæo Albanensi et Guidone episcopo Pisano cardinalibus, necnon et Gaufrido Carnotensi, delegatur ad componendam Mediolanensium pacem: a quibus ingenti plausu et summa veneratione acceptus, archiepiscopalem honorem sibi pertinaciter delatum vix effugere potuit. Multis vero ibidem conversis de quibus epistola 135, primam eodem loci Ordinis sui coloniam, scilicet Claram-Vallem, aliis mendose Claram-Vallem, excitavit. Inde jussu Innocentii, ut habet Sigonius, de Regno Italiae, lib. 11, ad pacificandas ipsas inter se Lombardiæ civitates profectus, Papiam et Cremonam se contulit. Cum autem apud Cremonenses nihil profecisset, eorum Innocentio pertinaciam significavit epistola 318.

Interim post concilium ad superos migrat Norbertus Ordinis Præmonstratensis fundator. Sed et Stephanus abbas Cisterciensis, quinto kalendas aprilis: cui post rejectum Widonem, qui Stephano adhuc superstite electus, sex menses pedum gessit pastorale, substitutus est Rainaldus, filius Milonis comitis Barri-sup-sequanam, inquit lib. 8 Ordericus monachus Claræ-Vallis. Is præclara instituta capitibus octoginta septem comprehensa in capitulo generali ordinavit, quæ videre licet in Annalibus Manriquez.

Fundatur præter Claram-Vallem Mediolanensem, Hemmerodium, in diocesi Trevirensi; Vallis-Clara, in diocesi Laudunensi. Primus abbas Henricus de Murchach, ad quem epistola 321.

1135. Bernardo ex Italia reduce per urbem Mediolanensem, Vitæ libro 2, cap. 4, transfertur Clara-Vallis in commodiorem locum, Vitæ libro 2, cap. 5, ubi cum vix tantisper consedisset, jussus est in

Aquitaniam se conferre cum Gaufrido Carnotensi, ad revocandum Guillelmum comitem Pictavensem, aliosque schismaticos a Gerardo Engolismensi episcopo seductos, ibidem cap. 6. Postea aliquandiu sibi redditus, insignem illam in Cantica explanationem, hortante altero Bernardo Portarum priore Cartusiano aggressus est. Vide epistolas 153, 154.

Fundatur Bussium, in diocesi Nannetensi, ab Ermengarde Britanniae comitissa, quam in praedicto itinere a saeculi vanitate revocavit. Vide epistolas 116, et 117. Primus abbas Joannes, ad quem epistola 232. Fundantur etiam Alta-Cumba, in diocesi Gebennensi; Gratia-Dei, in Santonensi; Eberbachum, in Moguntina.

1136. Guido, inter Bernardi fratres natu major, extra Claram-Vallem, juxta fratris vaticinium, Vita libro 2, cap. 12, moritur, nimirum Pontiniaci.

Fundantur Balerna, in diocesi Bisuntinensi; primus abbas Burchardus, ad quem epistola 146; Dominus-Dei, ad Charum fluvium in diocesi Bituricensi, cujus abbas fuit Robertus Bernardi consanguineus, ad quem epistola 4; Alba-Ripa, in diocesi Lingonensi. Denique adoptatur monasterium Alpense, diocesis Gebennensis, tradente Guarino abbate, postea episcopo Sedunensi. Vide epistolam 253.

1137. Innocentii II 8, Lotharii II imperatoris 12, Ludovicus VI regni sui anno 29 Parisiis mortuus est kalendas augusti; cui successit filius Ludovicus VII Junior appellatus, quod vivente patre regnare coepisset.

Hoc ipso anno Bernardus ab Innocentio accitus, tertio Italiam progreditur, sub Anacleto laborantem vexatione Rogerii Siculi, qui a Rainulfo duce Bernardi precibus superatus, cum armis praevalere non posset, ad verba se convertit, atque Anacleti causam in ore Petri Pisani viri eloquentissimi repone re se simulans, cum ipsum a Bernardo convictum et reductum vidisset, ne sic quidem ad meliora potuit emolliri.

Fundantur monasterium Columbæ, in Italia, diocesis Placentinae; Bochia in Hungaria, diocesis Vespriniensis, quamvis a nonnullis ad annum 1153 referatur. Item adoptatur monasterium Belli-Fontis, nunc Vallis-Paradisii nuncupatum, in Hispania, diocesi Zamorensi.

1138. Lotharius II imperii anno decimo tertio regnare desiit tertio nonas decembris, succedente Coarado Franconiae duce, quondam ejus oemulo. Quo etiam anno misere interit Anacletus pseudo-pontifex, cui successit ex Rogerii factione Gregorius cardinalis, Victor vocatus, qui supremæ dignitatis insignia Bernardo resignans, schismati tandem, post septem annos S. Doctoris studio ac prudentia compresso, finem optatum imposuit. Vide epistolam 317. Abbas vero sanctus Romanam curiam nulla mora interposita deserens, nihil inde in Gallias referre voluit pro xenis, præter dentem S. Cæsarii, aliasque sanctorum reliquias, Vita libro 4, cap. 1. Qui de statu electionis Lingonensis a Lugdunensi metropolitano contra sponsonem Romæ initam celebratæ certior factus, varias scripsit epistolas 165 et sequentes, cui quidem dolori accessit alius longe gravior, nempe de Gerardi fratris obitu, cujus inducias in Italia, ubi comitem eum habuerat in extrema sua peregrinatione, a Deo impetrarat, quem multis lacrymis persecutus est sermone vigesimo sexto in Cantica, a quo resumpsit aureum hoc opus a se interruptum.

Ipsa anno Rainaldus Remensis archiepiscopus obiit, ut refert Auctarium Gemblacense: post biennium vero, scilicet anno 1140, Samson Carnotensis ecclesiae præpositus Remorum ordinatur archiepiscopus,

pus, cum ipse Bernardus hanc dignitatem recusasset. Fundatur monasterium Benedictionis-Dei, in diocesi Lugdunensi, cui præfectus Albericus, ad quem epistola 173. Adoptatur etiam monasterium Dunense, diocesis Brugensis. Primus abbas Robertus, cui scribitur epistola 324, Bernardo apud Claram-Vallem aliquando successurus.

1139. Convocatum est Romæ concilium Lateranense mille circiter episcoporum, in quo iterato damnati Petri Leonis fautores, infirmata ab eo factæ ordinationes, torneamenta interdicta, Arnoldus Brixianus, tanquam hæreticus Italia excedere iustus. A qua quidem sententia adversus Anacleti fautores severitate Bernardus vindicare laboravit Petrum Pisanum cardinalem, Innocentio prius a se reconciliatum, ut patet ex epistola 213. Nec multo post Innocentius ipse a Rogerio Siciliae duce dolose captus est, quod pacis diu exoptatæ inter utrumque componendæ fuit occasio.

Hoc item anno Malachias archiepiscopus, Hiberniae primas, Romam iter aggressus est, non vero, ut vult Baronius, anno 1137, cum constat ex Bernardo, Vita S. Malachiae capite 10, Malachiam ab hac peregrinatione novem duntaxat annos supervivisse, itemque ex capite ultimo, anno 1148 decessisse. Malachias vero in hoc itinere Claram-Vallem adiens, ibi sex socios reliquit, qui Cisterciense institutum edocti, illud postea in Hiberniam transtulerunt.

1140. Habetur concilium Senonense adversus Abælardum, qui condemnatis errorum capitulis Sedem Romanam appellavit quidem, sed Petri Venerabilis persuasione cedens appellatione, Cluniaci remansit: ac ejusdem opera Ecclesiae reconciliatus, cum per biennium ibi laudabiliter vixisset, in monasterio S. Marcelli Cabilonensi, quo morbi curandi causa se contulerat, cessit e vita. Vide epistolam 197 et sequentes, et ibidem Notas.

Fundantur hoc anno Clarus Mariscus, in diocesi Audomarensi; Blanca-Landa, in Wallia Angliæ provincia, diocesi Menevensi; Ursaria, in regno Callæciæ, diocesi Auriensi; Aripatorium, allis Ripatorium, in diocesi Trecensi, cui præfectus, Alanus, postea episcopus Autissiodorensis, Vita S. Bernardi compiler. Item Innocentius monasterium S. Anastasii ad Aquas-Salvias reparatum Claræ-Valensibus attribuit, præfecto Bernardo Pisano, S. Bernardi discipulo, qui subinde Eugenii III nomine in Sedem Romanam assumptus est. Denique adoptantur monasterium Benehorense, a Malachia Hiberniæ primate Bernardo concessum; necnon et Casæ-Marium, in civitate Verulana, in Italia.

1141. Innocentius papa, ait Robertus, de Monte, interdixit terram dominicam regis Ludovici, quia volebat recipere archiepiscopum Bituricensem, quem tamen postea recepit, et absolvit eum de sacramento quod irrationabiliter fecerat. Vide epistolam 218 et sequentes.

Quo etiam anno idem rex Francorum Ludovicus, ut habet idem auctor, afflixit comitem Theobaldum, et vastavit terram ejus, maxime in Campania, ubi comoussit castellum Vitreuvium, seu Vitriacum, ubi multitudo diversi sexus hominum et ætatis, nimirum mille trecentæ animæ, teste Roberto de Monte in Supplemento ad Sigibertum, qui hoc refert ad annum 1143, cremata est. Consule epistolas 217, 220, 222, 223.

Hoc tempore contigit obitus Humbelinæ sororis sancti Bernardi, de qua Vita libro 1, cap. 6.

Fundatur cœnobium Melli-Fontis, in Hibernia; diocesis Armachanæ, Malachia procurante, ascitis ex Clara Valle Christiano ac sociis, quos prædictus episcopus instituendos ibi reliquerat. Vide epistolas 356, 357.

1142. Ivo presbyter cardinalis ex canonico regulari

S. Victoris apud Parisios, mittitur in Gallias ad ferendam sententiam in Radulphum Viromanduum comitem, qui repudiata priori uxore Petronilla, Theobaldi comitis sorore, Guillelmi Aquitaniæ ducis filiam, Reginæ sororem, superinduxerat. Quo etiam anathemate involuti Bartholomæus Laudunensis, Simon Noviomensis, Petrus Silvanectensis episcopi, divortii auctores. Vide epistolas 216, 217, 220, 221.

Item Alfonsus Lusitaniæ rex se suumque regnum Claræ-Valli vectigale fecit, assignatis quinquaginta marabiis sive dipondiis auri probati.

Quo etiam anno, teste Roberto de Monte, vel proxime evoluto, ut tradit Ortelius in An-elmo Gemblacensi apud Miræum, animam cælo reddidit magnus ille Hugo Victorinus, S. Bernardi amicus et cultor præcipuus, alter sui sæculi Augustinus. Vide epistolam 70.

Fundantur monasteria Melonis, in Callæcia diocesis Tudensis, et Superadi, circa hæc tempora in diocesi Compostellana. Item Alta-Crista, in Sabaudia, diocesis Lausanensis.

1143. Conradi III imperatoris 5, Ludovici VII Francorum regis 6, innocentius papa moritur octavo kalendas octobris cum sedisset annos fere quatuordecim; cui succedit Guido de Castello, dictus Colesitinus II, ad quem epistola 234, 235.

Fundantur Alvastrum, in Suecia, diocesi Lincolniensi; Nova-Vallis (aliis post quadriennium), ibidem; Bella Pertica, in diocesi Montis-Albani; Meyra, in Callectia, diocesis Lucensis.

1144. Coelestinus papa, semestri necdum exacto, decessit: cui subrogatur Gerardus camerarius ex canonico regulari, presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Jérusalem, Lucius II nuncupatus. Quo tempore Bernardus inter Ludovicum regem et Theobaldum comitem pacem composuit.

Hoc item anno moritur Bartholomæus Firmitatis abbas, frater S. Bernardi. Item Stephanus Catalaunensis cardinalis episcopus Prænestinus ex Ordine Cisterciensi, vir magnæ sanctitatis, cui Bernardus varias inscripsit epistolas.

Fundatur Belli-Locus, in diocesi Rutenensis.

1145. Conradi III imperatoris 7, Ludovici VII Francorum regis 8, Lucio papa quinto kalendas martii defuncto substituitur Eugenius II ex abbate S. Anastasii ad Aquas-Salvias, Bernardus antea vocatus, de quo supra anno 1140. Vide epistolam 237 et sequentes. Quo tempore S. Bernardus a Ludovico rege de sacra expeditione consultus, rem ad summi Pontificis sententiam remittit, ex nostra Præfatione generali, § 7.

Fundatur Prætea, in diocesi Bituricensi.

1146. In concilio Carnotensi pro expeditione sacra indicto hoc anno, ad quod Petrus Venerabilis invitatus, epistola 364, venire non potuit, ut colligitur ex ejus responsione, epistola 18, lib. 6, S. Bernardus in primarium militiæ ducem electus, ex mandato Eugenii, Germaniæ populos, Francos Orientales, Bajoarios, Anglos, etc. ad capessendam Crucem tum literis, tum viva voce cohortatus est, multis suffragantibus miraculis, epistolis 363, 365, et libro de Miraculis S. Bernardi.

Hoc itidem anno Tornacensis Ecclesia, quæ per quingenos et amplius annos episcopis Noviomensis Ecclesiae commendata fuerat, proprium episcopum, Anselmum nomine, ex abbate S. Vincenti Laudunensis, ab Eugenio papa III recepit, Bernardo abbate Claræ-Vallensi inter alios procurante.

Fundantur Boxelona, in Anglia, diocesis Cantuariensis; Villarium, in Brabantia, diocesis Namurcensis. Hujus fundationem Auctarium Gemblacense apud Miræum reponit anno sequenti, his verbis: « Monachi duodecim cum Laurentio abbate, et quin-

que Conversis, a B. Bernardo ex Clara-Valle in Brabantiam missi, Villariense monasterium edificarunt. »

1147. Eugenius anno superiori, Romanis Arnaldi factione, de qua epistola 242, infestantibus, in Galliam confugiens, hoc anno Parisiis honorifice excipitur a Ludovico rege, qui cum anno præcedenti, ut refert Robertus de Monte in Appendice ad Sigibertum, apud Vezeliacum, die dominica in Ramis palmarum crucem assumpsisset, simulque Robertus frater ejus, et Gaufridus comes Mellenti, et alii multi, hoc anno Parisius recesserunt, nimirum die 14 junii, ut habet Chronologia Cluniacensis, in Syriam contra Saracenos profecturi.

Hoc eodem anno plures varii in locis habitæ synodi. Prima Stampis, in qua de negotio Jerosolymitano et regni dispositione, Bernardo præsentate, actum est, Galliæ administratione Sugerio S. Dionysii abbati commissa. Vide Chronic. S. Dionysii tom. 2; Spicil. et lib. Mirac. S. Bernardi, cap. 16. Secunda Autissiodori, præsentate Eugenio. Tertia Parisiis, teste Ottone Frisingensi, in Frid. lib. 1, cap. 50. In quibus causa Gilberti Porretani proposita, ad concilium Remense anno proximo celebrandum remissa est. Vide Præfationem generalem.

Præterea Bernardus cum Alberico cardinali Ostiensi et legato, Gaufridoque Carnotensi, pergit in Aquitaniam contra Henricum hæreticum, de quo in nostra Præfatione generali, et in epistola 241. Quo etiam anno Alfonsus Lusitaniæ rex, urbe Scalabi meritis S. Bernardi expugnata, datis litteris monachos petit ad instituendum Ordinis Cisterciensis in suo regno monasterium.

Fundantur Alcobatia a prædicto rege in Lusitania: diocesi Uissiponensi; Vallis-Richerii, in diocesi Bajocensi; Morganium, in Wallia; monasterium de Spina, in diocesi Palentina in Castella a Sancia Alfonsi regis sorore. Vide epistolam 301. Item adoptatur Grandis-Silva Ordinis S. Benedicti in diocesi Tolosana, Bernardo ejus abbate se et domum suam tradente. Vide epistolam 242.

1148. Initio concilio Remensi decimo quarto kalendas aprilis, Eugenio præsentate, carcere damnatur Eon fatuus hæreticus: Gilbertus vero Porretanus, Pictavensis episcopus, a Bernardo convictus, suos retractat errores. Nec multo post Eugenius, agente sancto abbate, scripta Hildegardis approbavit in concilio Trevirensi, cum prius Tullensis ecclesiae dedicationem, cui et Bernardus interfuit, peregisset. Quo eodem anno præfatus Eugenius cum capitulo Cisterciensi adfuisse, novumque cœmeterium sacrasset, fratribus non sine lacrymis valedicens, in Italiam remeavit.

Post Eugenii e Gallia discessum, S. Malachias Hiberniæ primas, Romam denuo ad summum Pontificem pallii causa profecturus, optato die et loco apud Claram Vallem diem feliciter clausit ipso die solemnibus Commemorationis omnium defunctorum, ejus memoria statim ab ipsius morte celebris haberi coepit. Vide epistolam 374, consolatoriam ad Hibernenses; item Vitam ejus, tomo 2; et duos sermones in ejus depositione habitos, tomo 3. Porro cum S. Malachias in extremis jam fere ageret, consummato ædificio novæ Claræ-Vallis, ossa venerabilium Patrum, qui in priori cœnobio obdormierant, e veteri cœmeterio in novum translata sunt, in festo omnium sanctorum, ex sermone primo de S. Malachia, n. 2. Ejus canonizatio in Chronico Claræ-Vallensi apud Franciscum Chiffletium refertur ad annum 1192.

Eodem anno obiit beatus Humbertus abbas Igniacensis, non anno 1145, ut putat Manricus. Probationes vide in Notatione ad sermonem de ejus obitu a Bernardo habitum, qui exstat in tomo III.

Fundatur Camberona, in diocesi Cameracensi.

Primus abbas Fastradus ex Clara-Valle, cui etiam post Robertum præfuit. Adoptatur etiam Alna, prius Benedictinorum, deinde canonicorum regularium in diocesi Leodiensi. Item in capitulo Cisterciensi hoc anno Serlo abbas Saviniacensis se ac triginta monasteria, quæ a Saviniaco Benedictinorum monasterio diocesis Abrincensis pendebant, Claræ-Valli subdidit: quatuor vero Stephanus, congregationis Obazinensis in diocesi Lemovicensi nascentis pater et institutor.

1149. Hoc anno cum infelicem exitum habuisset transmarina expeditio, Ludovicus in Galliam reversus est. Vide epistolam 386, librum 2 de Consideratione, cap. 1, et Vitam S. Bernardi, lib. 3. cap. 4. Qui quidem ad novam iterum se accingens, a Cisterciensibus retardatur, ut tradit Robertus abbas in Chronico ad annum 1150.

Eodem anno Henricus, Ludovici regis Franciæ frater (verba sunt Chronici Turonensis) prius Theaurarius Beati Martini Turonis, post apud Claram-Vallem monachi veste indutus, provehitur ad episcopatum Belgicæ civitatis: quod quidem Chronicon Sancti-Petri-Vivi Senonensis anno sequenti reponit. Lege epistolam 307 et Notas.

Fundantur Fons-Moriniacus, in diocesi Bituricensi; Alpæ-Petræ, in Lemovicensi; Longum-Vadum, in Lingonensi; Laus-Beate-Virginis, in Tornacensi. Adoptatur Bulleucuria, canonicorum regularium in diocesi Trecensi.

1150. Eugenio Romæ ad S. Petrum post multos conflictus restituto, Bernardus librum secundum de Consideratione transmittens, apologiam de Jerusalem expeditionis consilio præterit, recipitque epistolam consolatoriam a Joanne Casæ-Marii in civitate Verulana abbate, que est modo epistola 386 inter Bernardinas.

1151. Rainaldo abbati sub finem anni superioris defuncto, nimirum decimo septimo kalendas januarii, suffectus est Gosevinus ex abbate Bonæ-Vallis Viennensis. Vide epistolam 270.

Item moritur Hugo Autissiodorensis episcopus, vir bonæ memoriæ dictus in Chronico S. Petri-Vivi. De successoris electione vide epistolam 261, 274 et

sequentes. Obiit item Sugerius abbas S. Dionysii, vir integerrimus, cui in extremis posito Bernardus scripsit epistolam 266. Hoc anno, Ludovicus et Alinora, inquit Robertus de Monte, in Quadragesima apud Balgencium, dato sacramento coram archiepiscopis et episcopis quod consanguinei essent, separati sunt auctoritate Christianitatis.

Fundatur monasterium Esronense, in Dania, diocesi Roskildensi.

1152. Eugenii III 8, Ludovici VII Franciæ regis 15, Conradus imperii anno 13 purpuram morte resignat Friderico cognomento Enobarbæ, Sueviæ duci, Conradi ex fratre nepoti. Sed et Theobaldus Campaniæ comes, vir insignis pietatis, sexto idus januarii defunctus, in monasterio Laviniacensi, ad Matronam cujus fuerat advocatus, sepelitur, ad quem non longe ante obitum Bernardus scripsit epistolam 271.

Adoptatur abbatia de Morolis, in diocesi Malteacensi. Fundatur abbatia Clari-Montis, in diocesi Cenomannensi. Circa hoc tempus adoptatur Armenia, in Callæcia, diocesi Compostellanæ.

1153. Friderici I imperatoris 2, Ludovici VII Franciæ regis 16, Eugenius diem clausit sexto idus julii, cum sedisset annos octo menses quatuor dies tredecim; cui successit Conradus, ex canonico regulari episcopus Sabinensis, dictus Anastasius IV. Nec longe post sanctissimus doctor Bernardus, multis pro Deo et Ecclesia defunctus laboribus, cum a media hiemis tempestate gravi morbo correptus, ut scribit epistolis 288, 307, 308, pacem nihilominus inter Metenses composuisset, in pace tandem ipse quievit decimo tertio kalendas septembris, tribus ante meridiem horis, anno ætatis sexagesimo tertio, monasticæ professionis quadragesimo, præfecturæ trigesimo octavo. Qua etiam hebdomada Ascalon, munitissima civitas in Palestina, juxta Sancti promissionem frequentius repetitam, ex Christianis capta est, ut testatur Gaufridus Vitæ S. Bernardi libro 3, cap. 4. Bernardus apud Claram-Vallem successorem habuit Robertum ex abbate Dunensi.

Fundantur monasteria Petrosæ, diocesis Petragericensis; De Moris, diocesis Lingonensis; et adoptatur abbatia Montis-Rami, diocesis Auriensis in Callæcia.

SANCTI BERNARDI

ABBATIS CLARÆ-VALLENSIS

OPERUM TOMUS PRIMUS

COMPLETENS

EPISTOLAS NUMERO CCCCXCV

(Collatæ sunt ad tres codices Colbertinos, Cistercienses duos, Corbeiensem unum, unum item Compendiensem consulti etiam codices Vaticani, Sorbonicus, Regiæ Navarrae, Gandavensis S. Petri, Claræ-Vallensis Vallis-Claræ, Auræ-Vallis, etc.)

I, EPISTOLA PRIMA (51).

AD ROBERTUM NEPOTEM SUUM, QUI DE ORDINE CISTERCIENSI TRANSIERAT AD CLUNIACENSEM (52).

Robertum consanguineum, qui vel horrore strictioris regulæ, seu vitæ taxioris illecebra, vel etiam blan-

(51) Scripta circa annum 1119.

(52) Ita scripti fere omnes: in uno S. Germani,

ditius et subdolis aliorum susurrus inductus a Cisterciensibus ad Cluniacenses transierat, mira charitate et affectu plusquam paterno revocat.
1. Satis et plusquam satis sustinui, dilectissime, fili Roberte (53) si forte Dei pietas, et tuam per se, et meam per te animam dignaretur invisere: tibi Incipit epistola B. Bernardi abbatis ad dominum Robertum monachum et cognatum suum, qui Ordinem

scilicet inspirando salutarem compunctionem, mihi que de tua salute lætitiæ. Sed quoniam usque adhuc frustratum me ceruo ab expectatione mea, jam non valeo tegere dolorem meum, anxietatem reprimere, dissimulare tristitiam. Unde et contra juris ordinem cogor revocare, læsus, eum qui me læt; spretus, requirere contemptorem; injuriam passus, injuriam satisfacere; rogare denique, a quo rogari debueram. Dolor quippe nimis non delibet, non verecundatur, non consulit rationem, non metuit dignitatis damnum; legi non obtemperat, judicio non acquiescit, modum ignorat et ordinem:

Cisterciensem post professionem dimiserat, et ad Cluniacum se transtulerat.

(53). Nulla hujus epistolæ inscriptio, præterquam in duobus S. Germani codicibus, Bernardus abbas Roberto adolescenti, an genuina, incertum.

Hæc epistola sub dio a Bernardo dictata, « in medio imbre sine imbre, » ut loquitur Guillelmus sancti Theodorici abbas, libro primo Vitæ S. Bernardi, cap. 2, ob id miraculi cæteris epistolis præposita est. Locus ubi id contigit, prope Claram-Vallem, oratoriolo spectabilis est ob facti memoriam, Exarata est a Guillelmo, primo postea Rievallis in Anglia abbate, cui non recte quidam tribuunt eogia illa, quæ Gilbertus de Hoilandia sermone 41 in Cantica commemorat de quodam abbate Rievallensi, procul dubio de Guillelmi successore, nomine Aelredo, qui teste Pitsæo obiit anno 1166. Non enim fieri potest, ut Guillelmus ille Rievallensis, anno 1143 ad superos translatus, a Gilberto in eo sermone celebratur laudatione funebri ut recens mortuus, cum ipse Gilbertus solum a morte S. Bernardi, nimirum post annum 1153, explanationem in Cantica prosequendam suscepit, ac sermone 30 mentionem faciat schismatis a Friderico imperatore adversus Alexandrum III anno 1159 excitati. Robertus, ad quem hæc epistola directæ est, Bernardi carne propinquus vocatur in ipsa epistola, n. 9, et in epistola 32, n. 3. De eo Joannes eremita, illius temporis auctor, in Vita S. Bernardi, libro 1, cap. 2, n. 5, ita scribit: « Nepos siquidem ejusdem matronæ, » nempe Alaydis S. Bernardi matris, « de qua volumus pertractare; filius autem sororis suæ, ad quem etiam beatus Bernardus primam epistolarum suarum dirigit. » Ibidem Robertus ad Claræ-Vallenses reversus, sexaginta septem annis sub jugo disciplinæ regularis vixisse dicitur. Petrus Franciscus Chiffletius Societatis Jesu, in Appendice ad Diatribam de illustri genere S. Bernardi suspicatur, Roberti matrem fuisse Dianam, uxorem Othonis de Castellione e familia Montis-Barri; ac vulgo Bernardi nepotem vocitatum, vel collectoris epistolarum alucinatione, vel eo loquendi genere olim usitato, quo nepos dici solebat etiam patruelis, aut consobrini, aut amittinus, si modo patrueli suo, consobrino, aut amittino esset inferior ætate, qualem fuisse Robertum respectu sancti Bernardi, tum ex hac epistola, tum ex libro primo Vitæ, cap. 2, satis intelligitur. Quod attinet ad rationem temporis, hæc epistola scripta videtur circa annum 1119. Etenim Robertus solemnem apud Cisterciensenses emisisse videtur professionem anno 1116, ut inferius demonstrabitur: qua audita statim Cluniacenses eum subdole ad se revocare tentaverunt. Sic enim refert Exordium Cisterciensis dist. 3, cap. 9: « Interea Cluniacenses fratres audientes quod idem adolescens Ordini Cisterciensi se reddidisset, indignati sunt vehementer. Cumque auctoritate beati Bernardi premerentur ne eum publice repetere præsumerent, ad callidiora sese argumenta vertere. Missus est namque prior quidam, »

id omnimodo et solummodo satagente animo, quo vel careat, quod se dolet habere; vel habeat, quo se dolet carere. At, inquis, nec læsi quempiam, nec sprevi; sed spretus potius ego, ac multifarie læsus, tantum fugi malefactorem meum. Cui injuriam feci, si injurias fugi? An non expedit cedere persecutori, quam resistere? fugere ferientem, quam referre? Recte: assentio. Non ut contenderem: cœpi hæc, sed ut contentionem dirimerem. Fugere persecutionem non est culpa fugientis, sed persequentis. Non contradico. Omitto quod factum est, non requiro cur, vel quomodo factum est: culpas non discuto, non

etc. Interim diu dissimulavit S. Bernardus, ut ex hujus epistolæ exordio constat: sed tandem concepti doloris impatiens, hanc epistolam scripsit, qua nec quidem revocari potuit Robertus, ut ille epistola 32 conqueritur, donec a Petro Venerabili restitutus est. Quod autem Robertus anno 1116 professionem emisisset, sic demonstrari posse videtur. Robertum fuisse unum ex triginta sociis, quos Bernardus mundo subtractos Cistercium secum adduxit, sentiunt scriptores pene omnes, tam domestici, quam externi. Quod quidem indicare videtur Bernardus ipse in hac epistola his verbis: Nam si dignaris, et verbo, et exemplo meo in religionem ego te genui. Sed cum pro ætatis statu teneri ad biennium remissus fuisset, ut etiam ibi asserit Bernardus, n. 8, eo tandem elapso ad conversionem admissus est. Atqui Bernardus anno 1113 ingressus est Cistercium: cui numero si tres annos adjeceris, duos scilicet dilationis, probationis alterum; Robertum anno 1116 professum habebis. Hoc argumentum non parum roboratur Exordii jam citati auctoritate, ubi Robertus prius dicitur admissus Cistercii ad probationem, quam Bernardus Claræ-Valli præficeretur; proindeque ante annum 1115, quo Claram-Vallem fundatam legimus. Sic enim habet Exordium Cisterciense: « Dominus Robertus, quondam Domus Dei abbas, et beati Bernardi secundum carnem propinquus, in adolescentia sua jugum Domini suave et onus ejus leve apud Cistercium susceperat. Postmodum vero reverendissimo viro Dei Bernardo Claræ-Vallis abbati constituto, sub ipso in eodem cœnobio celestibus disciplinis instituebatur. » Ex quibus manifestum apparet, Robertum a Clara-Valle discessum sive potius seductionem contigisse Pontii abbatis Cluniacensis consilio ac impulsu, qui ab anno 1109 ad annum 1122 Cluniaco præfuit; non vero sub Petri Venerabilis præfectura, qui Pontio post Hugonem II tribus mensibus elapsis successit, ut constat ex Chronico Cluniacensi. Et certe quis a Petro Venerabili, pacis ac sinceritatis amanissimo, non existimet alienum, ut priorem miserit Claram-Vallem ad decipiendum adolescentem? vel etiamsi id fecisse concedatur, ut inter beneficia et charitatis officia sancto Bernardo exhibita computaverit Roberti restitutionem? quasi de injuria beneficium promereri potuisset. Ita enim in quadam epistola ad Bernardum: « Cur ergo, » inquit, « mi charissime, unus saltem mihi per mensem non conceditur, cum Robertum tibi sanguine proximum, cum Garnerium, cum quosdam alios, tractus amore tui, non mense uno, sed perpetuo concesserim (libri vi epistola 35)? » Ex quibus obiter observare velim, Robertum tandem aliquando Claram-Vallem rediisse, restitutum scilicet a Petro Cluniacensi statim ab initio præfecturæ, ac Domus-Dei in diocesi Bisuntinensi abbatem a Bernardo postea institutum. Vide Manriquez in Annalibus, anno 1113 et anno 1117, ex quo nonnulla huc adduximus.